

The background of the cover features a silhouette of two men in dark suits standing with their backs to the camera, looking out a large window. The window is divided into four panes by a dark frame. The light from the window creates a bright, hazy glow, contrasting with the dark silhouettes of the men and the window frame.

Právo pro podnikatele

Barbora Vlachová

Edice učebních textů

Odborné nakladatelství Vysoké školy ekonomie a managementu

 VŠEM

VYSOKÁ

ŠKOLA

EKONOMIE

A MANAGEMENTU

PRÁVO PRO PODNIKATELE

Vysoká škola ekonomie a managementu

2020

Právo pro podnikatele

Seznam autorů:

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D.

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020

Vydání první. Všechna práva vyhrazena.

ISBN: 978-80-88330-27-1

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována a šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Obsah

Seznam obrázků	7
Seznam tabulek	8
Značky a symboly v učebním textu	9
Předmluva	10
1. KAPITOLA: ÚVOD DO PRÁVA PRO PODNIKATELE	12
1.1 Co je právo?	13
1.2 Dělení práva	13
1.2.1 Hmotné právo x procesní právo	13
1.2.2 Veřejné právo x soukromé právo	14
1.3 Právo jako nejdůležitější normativní systém	15
1.3.1 Dobré mravy	15
1.4 Právní předpisy	16
1.4.1 Ústavní pořádek, mezinárodní a evropské právo	16
1.4.2 Zákony a podzákoné předpisy	16
1.5 Právní normy	17
1.5.1 Působnost právních norem	17
1.6 Kde získávat informace o platném právu?	18
1.7 Důvody pro studium práva	18
2. KAPITOLA: PODNIKÁNÍ	22
2.1 Podnikání	23
2.1.1 Prameny práva	23
2.1.2 Vymezení podnikání	23
2.1.3 Podnikatel	24
2.1.4 Spotřebitel	25
2.1.5 Jednání podnikatelů	25
2.2 Živnostenské podnikání	26
2.2.1 Podmínky provozování živnosti	27
2.2.2 Druhy živností	27
2.3 Obchodní firma	28
2.3.1 Ochrana firmy	29
2.4 Obchodní rejstřík	29
2.4.1 Údaje zapisované do obchodního rejstříku	30
2.4.2 Principy obchodního rejstříku	30
3. KAPITOLA: OBCHODNÍ KORPORACE A JEJICH SPRÁVA	34
3.1 Právo obchodních korporací	35
3.2 Obchodní korporace	35

3.2.1 Osobní a kapitálové společnosti	36
3.2.2 Založení a vznik obchodní společnosti	37
3.2.3 Vklad, základní kapitál a podíl	37
3.2.4 Práva a povinnosti společníků	37
3.2.5 Členové orgánů obchodní korporace	38
3.2.6 Zrušení a zánik	39
3.3 Veřejná obchodní společnost	40
3.4 Komanditní společnost	41
3.5 Společnost s ručením omezeným	42
3.5.1 Orgány společnosti s ručením omezeným	43
3.6 Akciová společnost	44
3.6.1 Orgány akciové společnosti	45
3.7 Družstvo	48
3.8 Přehledové srovnání právních forem obchodních společností	49
4. KAPITOLA: OBCHODNÍ SMLOUVY	53
4.1 Základní instituty závazkového práva	54
4.1.1 Smlouva	54
4.1.2 Proces uzavření smlouvy	55
4.2 Změny závazků	55
4.3 Zánik závazků	57
4.4 Zajištění a utvrzení závazků	58
4.5 Specifika smluvních typů	61
4.5.1 Kupní smlouva	62
4.5.2 Nájem a podnikání	62
4.5.3 Pachtovní smlouva	63
5. KAPITOLA: SMLOUVY SE SPOTŘEBITELI	67
5.1 Ochrana spotřebitele	68
5.1.1 Pojem spotřebitele	69
5.1.2 Důvody a cíle ochrany spotřebitele	69
5.1.3 Spotřebitelské smlouvy	69
5.1.4 Zvlášť zakázaná ujednání	71
6. KAPITOLA: ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU	74
6.1 Odpovědnost za škodu	75
6.2 Zvláštní případy odpovědnosti za škodu	76
6.2.1 Škoda z provozní činnosti	76
6.2.2 Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným	76
6.2.3 Škoda způsobená vadou výrobku	78
6.3 Bezdůvodné obohacení	78
7. KAPITOLA: NEKALÁ SOUTĚŽ	82
7.1 Právo hospodářské soutěže	83
7.2 Právo nekalé soutěže	84
7.2.1 Generální klauzule	85
7.2.2 Klamavá reklama	86

7.2.3 Klamavé označení zboží a služeb	87
7.2.4 Srovnávací reklama	87
7.2.5 Vyvolání nebezpečí záměny	88
7.2.6 Parazitování na pověsti	89
7.2.7 Podplácení	89
7.2.8 Zlehčování	89
7.2.9 Dotěrné obtěžování	89
7.2.10 Porušení obchodního tajemství	90
7.2.11 Ohrožování zdraví a životního prostředí	90
7.3 Ochrana proti nekalé soutěži	90
8. KAPITOLA: ŘEŠENÍ SPORŮ	95
8.1 Řešení sporů před soudem	96
8.1.1 Průběh řízení	96
8.1.2 Opravné prostředky	97
8.2 Exekuční řízení	99
8.3 Mimosoudní řešení sporů	100
8.3.1 Rozhodčí řízení	100
8.3.2 Mediace	101
8.3.3 Alternativní řešení spotřebitelských sporů	102
Glosář	104
Prameny	107
Vzorový test	109

Seznam obrázků

Obrázek 2.1 Druhy živností	28
Obrázek 3.1 Dělení obchodních korporací	36
Obrázek 4.1 Zajištění a utvrzení závazků	60
Obrázek 5.1 Systematika ochrany spotřebitele	68
Obrázek 7.1 Systematika ochrany hospodářské soutěže	83
Obrázek 7.2 Příklad užití srovnávací reklamy	87
Obrázek 7.3 Vyvolání nebezpečí záměny	88

Seznam tabulek

Tabulka 1.1 Odlišnosti mezi právem veřejným a soukromým	17
Tabulka 2.1 Příklady podnikání dle zvláštních zákonů	31
Tabulka 2.2 Příklady zápisů do obchodního rejstříku a jejich právní povaha	35
Tabulka 3.1 Rozdíly mezi osobní a kapitálovou obchodní společností	43
Tabulka 3.2 Srovnání obchodních společností	56

Značky a symboly v učebním textu

Struktura distančních učebních textů je rozdílná již na první pohled, a to např. v zařazování grafických symbolů – značek.

Specifické grafické značky umístěné na okraji stránky upozorňují na definice, cvičení, příklady s postupem řešení, klíčová slova a shrnutí kapitol. Značky by měly studenta intuitivně vést tak, aby se již po krátkém seznámení s distanční učebnicí dokázal v textu rychle a snadno orientovat.

Definice

Upozorňuje na definici nebo poučku pro dané téma.

Příklad

Označuje příklad praktické aplikace učiva včetně řešení.

Otázky k procvičení a úkoly

Označuje otázky a úkoly s postupem řešení na konci kapitoly.

Klíčová slova

Upozorňuje na důležité výrazy či odborné termíny nezbytné pro orientaci v daném tématu.

Shrnutí kapitoly

Shrnutí kapitoly se zařazuje na konec dané kapitoly. Přehledně, ve strukturovaných bodech shrnuje to nejpodstatnější z předchozího textu.

PŘEDMLUVA

Publikace Právo pro podnikatele navazuje na znalosti studentů získaných při studiu základních právních pojmů a institutů. Tyto znalosti dále prohlubuje a rozšiřuje, a to zejména ve vztahu k podnikatelské činnosti. Zahájení podnikání a provozování obchodní činnosti se totiž bez povědomí o platném právu dělat nedá. Spoléhat se přitom plně na profesionální právní služby je zejména při zahájení podnikatelské činnosti obtížné, neboť by se v takovém případě jednalo o významnou položku z hlediska provozních nákladů.

Předkládaná publikace si klade za cíl umožnit podnikatelům, nebo osobám, které o zahájení podnikatelské činnosti teprve uvažují, získat orientaci při volbě vhodné právní formy pro podnikání. V některých případech je výhodnější podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná, jindy je naopak nezbytné založit obchodní společnost. Stěžejní je pak otázka výběru vhodné právní formy obchodní korporace.

Navazují kapitoly týkající se obchodních závazků, tedy zejména smluvních vztahů, vhodného zajištění plnění povinností ze smlouvy, jakož i popis nejběžnějších smluvních typů. Závazky při podnikání však mohou vzniknout i na základě jiných právních jednání, než je uzavření smluvního vztahu. Může se jednat například o odpovědnost za způsobenou škodu, nebo bezdůvodné obohacení.

Jedním ze základních předpokladů svobodného podnikání je existence hospodářské soutěže a její zákonná ochrana. Hospodářská soutěž je chráněna jak prostřednictvím veřejného, tak prostřednictvím soukromého práva. V této publikaci je poukázáno zejména na soukromoprávní prostředky ochrany hospodářské soutěže, která se označuje jako právo proti nekalé soutěži.

Poslední část publikace Právo pro podnikatele je věnována řešení sporů. Nejčastější je přitom řešení sporů soudní cestou, která však rozhodně není nejefektivnější. Jsou tedy představeny i alternativní způsoby řešení sporů, a to jak ve vztahu ke sporům mezi podnikateli, tak ve spotřebitelských sporech.

JUDr. Mgr. Barbora Vlachová, Ph.D.

1

kapitola

Úvod do práva pro podnikatele

1. kapitola

Úvod do práva pro podnikatele

Úvod

V úvodní kapitole bude především definováno, co je právo a jak právo ovlivňuje každodenní činnost podnikatele. Právo je státem vytvářený normativní systém, jehož dodržování je vynucováno ze strany veřejné moci. Pro studium práva a pochopení jeho vlivu na podnikatelskou činnost je nutné se především orientovat v základních právních pojmech. V této kapitole budou zopakovány elementární principy, na nichž je český právní řád vystaven. Závěrem první kapitoly popíšeme, proč je důležité, aby se v právu orientovali nejen podnikatelé, ale i další osoby, které působí jako ekonomové nebo manažeři.

Cíle kapitoly

- Seznámit se s právem jako nejdůležitějším normativním systémem.
- Zopakovat si základní právní pojmy a principy.
- Zorientovat se v systému českého právního řádu.
- Pochopit důležitost znalosti práva pro podnikatele.

1.1

Co je právo?

Znalost základních právních pojmů a principů je pro podnikatele nezbytná, neboť celé podnikání a související činnosti podnikatele se uskutečňují na základě a v mezích daných právním řádem.

Nabízí se otázka, co vlastně právo je. Odpovědět na ni není úplně snadné, neboť se jedná o pojem s více významy (Hendrych a kol., 2009, s. 981). Pro účely této publikace však budeme pracovat s následující definicí:

DEFINICE

Právo

Právo je v moderní společnosti nejdůležitější normativní systém. Právní normy regulují chování člověka ve společnosti a jejich dodržování je vynutitelné státní mocí.

Právo chrání nejen jednotlivce, ale i celou společnost. V moderní demokratické společnosti vytváří právní normy státy, resp. jejich zákonodárné orgány (např. parlamenty). K vynucení dodržování právních norem slouží moc výkonná (např. policie či správní orgány). K aplikaci práva slouží orgány moci soudní (představované typicky nezávislými a nestrannými soudy).

Právo není statické, nýbrž se neustále mění a vyvíjí. Někdy je jeho vývoj překotný, jak můžeme pozorovat u některých stěžejních právních předpisů, které jsou novelizovány i několikrát do roka. Tato hypertrofie právního řádu samozřejmě není žádoucí, neboť se tím ztrácí přehlednost právního řádu a zhoršuje se obecné právní vědomí (Novotný, 2016, s. 619).

Právo není jediným existujícím normativním systémem. Rozpoznáváme ještě další normativní systémy, např. náboženství či morálku. Záleží přitom na daném jedinci i na společnosti jako takové, který z normativních systémů má rozhodující hodnotu. Známý je výrok, který hovoří o tom, že „právo je minimem morálky“. Morální normy jsou tedy přísnější než normy právní, na druhou stranu je sankcí za nedodržení morálních norem vesměs pouze odsouzení takového jednání ze strany společnosti.

1.2

Dělení práva

Právní teorie tradičně dělí právo podle různých kritérií. Pro účely této publikace si vystačíme se základním dělením na právo:

- hmotné x procesní,
- veřejné x soukromé.

1.2.1 Hmotné právo x procesní právo

DEFINICE

Hmotné a procesní právo

Hmotné právo vymezuje a stanoví jednotlivá práva a povinnosti adresátů právních norem. Procesní právo upravuje způsob, jakým se lze domáhat splnění těchto práv a povinností.

Hmotné právo vymezuje konkrétní práva a povinnosti subjektů. Procesní právo určuje způsob, jakým se lze domáhat splnění těchto povinností, nejsou-li splněny dobrovolně. Procesní právo se zabývá řízením (soudním, správním), které vede k vynucení splnění povinností stanovených hmotným právem.

Právní předpisy hmotného práva se obvykle nazývají zákony, nebo zákoníky. Označení zákoník používáme v případě, kdy se jedná o kodex daného právního odvětví, tedy pokud je zákon stěžejním předpisem v konkrétní oblasti práva (např. jako kodex občanského práva označujeme občanský zákoník). Právní předpisy obsahující procesní právo se nazývají řády (např. správní řád, daňový řád). Existují ale i zákony, které obsahují jak procesněprávní, tak hmotněprávní normy (např. exekuční řád, notářský řád).

Pokud bychom měli rozdíl mezi hmotněprávními a procesněprávními normami, představme si případ, kdy potřebujete uzavřít kupní smlouvu. Jaké jsou povinné náležitosti kupní smlouvy, nalezneme v občanském zákoníku. V případě, že nejsou plněny smluvní povinnosti a vznikne spor, nalezneme v občanském soudním řádu postup, jakým lze splnění povinností vymáhat (např. jak podat žalobu, ke kterému soudu a co musí být jejím obsahem).

CVIČENÍ 1

Zkuste si vyhledat povinné náležitosti kupní smlouvy dle občanského zákoníku a cvičně kupní smlouvu sepsat. Nyní si představte, že kupující nesplnil svoji povinnost zaplatit za předmět koupě kupní cenu. V občanském soudním řádu pak zkuste dohledat, jak by měl postupovat prodávající (jak napsat žalobu, ke kterému soudu ji podat, jak bude soudní řízení probíhat apod.).

1.2.2 Veřejné právo x soukromé právo

DEFINICE

Právo veřejné a soukromé

Právo veřejné je přijato za účelem ochrany veřejného zájmu a je pro něj charakteristická mocenská nadřazenost orgánu veřejné moci vůči ostatním subjektům. Právo soukromé je přijato za účelem ochrany soukromého zájmu a je pro něj typická rovnost subjektů.

Tradiční rozlišování práva veřejného a soukromého je známo již od dob starověkého Říma. Přestože bývá toto dělení ze strany různých právních teoretiků popíráno jako nepřesné či zavádějící, faktem zůstává, že je důležité jak z hlediska systematiky členění právního řádu (Tichý, 2014, s. 1), tak z důvodů pedagogických i praktických (např. otázka toho, zda je právní vztah veřejnoprávní či soukromoprávní, je stěžejní z hlediska věcné příslušnosti soudů¹ k řešení sporu z tohoto právního poměru).

TABULKA 1.1

Odlišnosti mezi právem veřejným a soukromým

veřejné právo	soukromé právo
Právní poměry vznikají zpravidla z důvodu vydání individuálního právního aktu.	Právní poměry vznikají zpravidla na základě právního jednání.
Typické jsou kogentní normy. ²	Typické jsou dispozitivní normy.
Nadřazenost orgánu veřejné moci.	Rovnost subjektů.
Normy slouží k ochraně veřejného zájmu.	Normy slouží k ochraně soukromého zájmu.
Spory jsou řešeny správními soudy.	Spory řeší obecné soudy, příp. jsou zde uplatněny metody alternativního řešení sporů.

² K rozdílu mezi kogentními a dispozitivními normami srov. kapitolu 1.5.

Právní normy, které upravují právní poměry z obdobné problematiky, se sdružují do tzv. právních odvětví. Do práva veřejného patří zejména právo ústavní, trestní, správní, finanční apod. (Spirit, 2014, s. 37). Do práva soukromého se řadí například právo občanské, obchodní, rodinné apod.

CVIČENÍ 2

Je pracovní právo a právo sociálního zabezpečení soukromoprávní nebo veřejnoprávní odvětví?

1.3

Právo jako nejdůležitější normativní systém

Právo je nejdůležitějším normativním systémem, a to zejména z důvodu, že je vytvářeno státem, a rovněž je jeho dodržování státní mocí vynucováno. Právo však není jediným normativním systémem – existují ještě např. pravidla morálky, pravidla etikety, náboženská pravidla apod. Pro moderní společnosti však bývá nadřazenost práva nad těmito ostatními právními systémy typická.

1.3.1 Dobré mravy

DEFINICE

Dobré mravy

Dobré mravy jsou ve společnosti uznávány jako pravidla poctivosti a slušnosti.

Pojem dobrých mravů není v právním řádu nikde definován, přestože je např. v občanském zákoníku zmíněn již v ustanovení § 1. Osobám je dovoleno ujednat si mezi sebou práva a povinnosti odchylně od zákona, avšak ujednání odporující dobrým mravům jsou zakázána. Jednání v rozporu s dobrými mravy nepožívá právní ochrany. Dobré mravy jsou obecným korektivem, který umožňuje soudu zmírnit některé tvrdosti a nespravedlnosti, které by mohla způsobit čistě formální aplikace práva. Meze pojmu dobrých mravů jsou tvořeny převážně rozhodováním soudů. Soud vždy v konkrétním případě rozhoduje, zda byly s ohledem na všechny okolnosti případu dobré mravy porušeny nebo nikoliv.

PŘÍKLAD 1.1

Ústavní soud II. ÚS 429/14 ze dne 1. 6. 2015

Fakta:

Matka žádá zvýšení výživného pro čtyřletého syna po otci, který s rodinou nežije. Žádost o zvýšení výživného odůvodňuje zhoršením zdravotního stavu dítěte, které vyžaduje zvýšenou péči. Daný úraz byl přitom dítěti způsoben mužem, s nímž matka po rozvodu s otcem dítěte žije. Otec namítá, že by bylo zvýšení výživného v rozporu s dobrými mravy, neboť matka dítě svěřila osobě, která jí ublížila, a je tak za tuto situaci spoluodpovědná.

Otázka:

- Jsou dány předpoklady pro zvýšení výživného?
- Bylo by přiznání výživného v rozporu s dobrými mravy?

Odpověď:

- Ano.
- Ano.

V tomto případě soud shledal zvýšení výživného v rozporu s dobrými mravy. Institut dobrých mravů umožňuje soudu nevyhovět návrhu, pokud by vzhledem k okolnostem případu byla důsledkem výraz-

ná nespravedlnost. Otec by neměl nést zvýšené náklady na péči o dítě, když matka ublížení na zdraví dítěte zavinila tím, že svěřila dítě do péče osoby, která mu ublížila. Zvýšení výživného na straně otce se v tomto případě příčí obecnému pojmání spravedlnosti a bylo by tak v rozporu s dobrými mravy.

CVIČENÍ 3

Zkuste vyhledat další judikaturu, která se zabývá problematikou aplikace dobrých mravů v praxi.

1.4

Právní předpisy

DEFINICE

Prameny práva

Prameny práva jsou zdroje, v nichž nalezneme právní normy. Tyto právní předpisy musí být přijaty zákonodárným orgánem v řádném legislativním procesu a stanoveným způsobem publikovány.

1.4.1 Ústavní pořádek, mezinárodní a evropské právo

Právní předpisy jsou nejdůležitějším pramenem práva. Právní síla je vlastností právního předpisu, která určuje vzájemný vztah jednotlivých pramenů práva. Nejvyšší právní sílu má tzv. ústavní pořádek. Součástí ústavního pořádku Ústava, dále Listina základních práv a svobod, jakož i všechny ústavní zákony. Ústavní zákony se vyznačují zvláštní procedurou přijetí, jakož i tím, že text Ústavy lze měnit jen prostřednictvím ústavního zákona.³ Nad běžnými zákony jsou rovněž nadřazeny mezinárodní smlouvy, které do českého právního řádu inkorporuje čl. 10 Ústavy.⁴ Stejnou právní sílu mají i právní předpisy evropského práva, které mají přednost před vnitrostátními předpisy. Instrukce Evropské unie vydávají legislativní akty, z nichž nejdůležitější jsou nařízení a směrnice.

CVIČENÍ 4

Vyhleďte si judikát Soudního dvora Evropské unie s populárním názvem *Costa v Enel*. Jak vymezuje zásadu aplikační přednosti práva EU?

1.4.2 Zákony a podzákoné předpisy

Nejběžnějším právním předpisem jsou zákony. Legislativní proces k přijetí zákona spočívá v projednání parlamentem, podpisem prezidenta a předsedy vlády a v náležité publikaci ve Sbírce zákonů.

Podzákoné právní předpisy jsou vydávány v rámci moci výkonné nebo samosprávy. Podzákoné právní předpisy musí být vždy v souladu se zákonem a nesmí ukládat povinnosti nad zákonný rozsah. Mezi podzákoné právní předpisy patří nařízení, vyhlášky a obecné závazné vyhlášky.

Impulsem pro tvorbu prováděcích předpisů je zákonné zmocnění, které stanoví mantinely pro výkon moci zákonodárné a výkonné. Moc zákonodárná připravuje exekutivě základ pro tvorbu odvozené normotvorby, ne správnou formulací zmocnění v zákoně však často může dojít k ingerenci moci a zásahu do děly moci (Plachý, 2015, s. 126).

CVIČENÍ 5

Ústavní soud se někdy označuje jako tzv. negativní zákonodárce. Co to znamená?

1.5

Právní normy

DEFINICE

Právní normy

Právní normy jsou státem vytvořená a vynucovaná závazná pravidla chování, která jsou publikována předepsaným způsobem.

Právní předpisy jsou tvořeny právními normami, které představují jednotlivá pravidla chování. Mezi základní znaky právních norem patří:

- obecnost,
- závaznost,
- vynutitelnost.

Rozlišujeme právní normy kogentní a dispozitivní (resp. kogentní nebo dispozitivní charakter mají konkrétní části těchto právních norem). Kogentní normy jsou typické pro veřejné právo a jedná se o takové normy, od kterých se strany nemohou odchýlit dohodou. Naproti tomu dispozitivní normy jsou typické pro právo soukromé. Dispozitivní právní norma stanoví pravidlo chování, které se uplatní pouze za předpokladu, že se účastníci právního poměru nedohodli jinak. Oba typy norem se však vyskytují jak v právu veřejném, tak v právu soukromém.

CVIČENÍ 6

Vyhleďte si ust. § 3 živnostenského zákona. Jedná se o kogentní nebo dispozitivní právní normu?

1.5.1 Působnost právních norem

Působnost právních norem zkoumáme vzhledem k času, místu a osobám, a rovněž i věcnou působnost.

Co se týče časové působnosti právní normy, rozlišujeme její platnost a účinnost. Platnost znamená, že norma byla řádně přijata a vyhlášena, a je tak součástí právního řádu. Účinnost právní normy označuje dobu, kdy se podle ní začnou její adresáti řídit. Právní norma působí většinou do té doby, než je zrušena a nahrazena novou právní normou.

Místní působnost označuje území, na kterém právní normy platí, což je většinou na celém území České republiky. Jsou ale i místní předpisy (např. obecně závazné vyhlášky), které působí jen na území kraje.

Osobní působnost vymezuje, které osoby se musí právními normami řídit. Právní normy se obvykle vztahují na všechny osoby vyskytující se na území České republiky. Některé normy jsou však určeny pouze omezenému okruhu subjektů (např. podnikatelé, spotřebitelé, zaměstnanci apod.).

CVIČENÍ 7

Kdy nastala účinnost zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích?

1.6

Kde získávat informace o platném právu?

Vzhledem k již zmiňované hypertrofii právního řádu není možné znát všechny právní normy. Proto při moderní výuce práva není kladen důraz na komplexní znalost aktuální právní úpravy, neboť ta se může v souvislosti s novelizacemi dynamicky měnit. Daleko důležitější je však mít precizní orientaci v právním řádu a jeho institucích a vědět, kde informace o platném právu nalézt.

Právníkové profese se spoléhají především na software (na trhu je dostupných několik značek), který obsahuje úplná znění všech právních předpisů k aktuálnímu i budoucímu datu, jakož i ke všem jejich předchozím podobám. Vzhledem k vysokým pořizovacím a provozním nákladům na tento software však toto řešení není vhodné pro právní laiky.

Pokud potřebuje v právních předpisech vyhledávat právní laik, je nevhodnější využít aplikaci Ministerstva vnitra, dostupnou na internetových stránkách <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>. Existují i webové stránky obsahující konsolidované znění právních předpisů, např. www.zakonyprolidi.cz.

Samozřejmě existuje i velké množství odborné literatury, zde je však třeba především zohledňovat fakt, že odborné publikace i díky častým změnám právní úpravy rychle zastarávají. Je tedy nezbytné vždy ověřit, zda text popisuje současnou právní úpravu, nebo zda v mezidobí nedošlo ke změně právní úpravy.

1.7

Důvody pro studium práva

Na závěr úvodu do studia práva je vhodné se zamyslet nad tím, proč by měli podnikatelé mít znalost platného práva. Jakákoliv podnikatelská činnost je právem regulována, a to často velmi rigidně. Platí přitom jedna ze základních právních zásad, totiž že neznalost zákona neomlouvá. Při výkonu podnikání je samozřejmě vhodné využít služeb profesionálních právníků, tyto služby však patří k těm finančně náročnějším.

Proto je vhodné, aby podnikatelé nebo budoucí podnikatelé získali alespoň základní orientaci v právním řádu, a to zejména z hlediska zahájení podnikatelské činnosti, uzavírání obchodních smluv či řešení sporů. To jim umožní rozlišit, kdy si můžou vystačit se svými znalostmi, a kdy je už třeba požádat o profesionální právní pomoc.

Shrnutí kapitoly

- Právo je normativní systém, který reguluje chování lidí a je vynucován státem.
- Právo se dělí dle různých kritérií, a to např. na právo hmotné x procesní a veřejné x soukromé.
- Právní norma je nejmenší smysluplnou částí právního řádu.
- Rozlišujeme časovou, místní, osobní a věcnou působnost právních norem.
- Právní předpisy jsou státem uznané formy, ve kterých jsou obsaženy právní normy.
- Mezi právní předpisy se řadí zejména ústavní pořádek a legislativní akty mezinárodního a evropského práva. Dále rozlišujeme zákony a podzákonné právní předpisy.
- Informace o platném právu je nejjednodušší získávat prostřednictvím aplikace Sbirka zákonů na stránkách Ministerstva vnitra.

Klíčová slova

- Právo
- Právní norma
- Právní předpis
- Ústavní pořádek
- Zákon
- Sbírka zákonů

Řešení ke cvičením

Cvičení 1

V souladu s § 2079 občanského zákoníku se kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu. Pro platné uzavření kupní smlouvy je tedy nutné, aby byl vymezen předmět koupě, kupní cena a závazek předání věci a převedení vlastnického práva.

Žaloba je návrh na zahájení řízení před soudem, kde je třeba uvést, kdo koho žaluje a k jakému soudu se žaloba podává (obecně se žaloba podává k soudu dle bydliště/sídla žalovaného). Z obsahového hlediska je pak nutné do žaloby uvést popis skutkového stavu, označit důkazy a zároveň uvést, jak by měl soud rozhodnout (žalobní petit).

Cvičení 2

Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení je souborem právních norem, který upravuje pracovníprávní vztahy a další související otázky. Jedná se o právní odvětví smíšené, neboť obsahuje jak normy práva veřejného, tak normy práva soukromého.

Cvičení 3

Z další judikatury týkající se dobrých mravů lze zmínit například:

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 28 Cdo 5014/2009 ze dne 8. 9. 2010
Ani výkon práva spočívající ve vznesení námitky promlčení nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Rozpor s dobrými mravy je třeba posuzovat individuálně s maximálním ohledem na spravedlnost rozhodnutí. Za jednání v rozporu s dobrými mravy lze považovat např. šikanózní uplatnění práva nebo tehdy, jestliže by vzhledem ke zdravotní, sociální, nebo ekonomické situaci docházelo k závažnému ohrožení privilegovanějšího zájmu povinného.
- Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 3653/11 ze dne 5. 6. 2012
Zásada souladu výkonu práv s dobrými mravy představuje významný korektiv, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro uplatnění pravidel slušnosti. Pojem dobré mravy nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat praeter legem či dokonce contra legem, pokud jde o repro-baci jednání přičícího se dobrým mravům. Dobré mravy v tomto pojetí tedy jsou souhrnem etických obecně uznávaných a zachovávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými mravními zásadami a právními principy. Takto provedený výklad pojmu dobré mravy ve svém souhrnu prostupuje i Listinou základních práv a svobod.
- Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 1583/2000 ze dne 10. dubna 2001
Rozpor právního úkonu s dobrými mravy je třeba posuzovat v každém případě individuálně, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem jednání účastníků v příslušné době a k jejich tehdejšímu postavení. Pro rozpor s dobrými mravy je neplatné ujednání o úrocích z prodlení ve výši 1 % denně, kdy sjednaná sazba úroků z prodlení by představovala více než 18násobek

zákonné úrokové míry v době uzavření smlouvy o dílo, a to i s ohledem na to, že konkrétní okolnosti posuzovaného případu, zejména eventuálně hrozící škoda, nijak neodůvodňovaly sjednání úroků z prodlení v tak rozdílné výši oproti zákonným úrokům.

Cvičení 4

Zásada aplikační přednosti evropského práva před národním právem znamená nemožnost použití právních norem členského státu, které jsou v rozporu s ustanoveními evropského práva, a to i v případě, že národní právní předpis je novější než příslušná evropská norma.

Cvičení 5

Ústavní soud je označován jako negativní zákonodárce, neboť má možnost přezkoumávat soulad právních předpisů s ústavním pořádkem. Pokud zjistí rozpor, může právní předpis jako celek, nebo jeho část (např. konkrétní právní normu), zrušit. Zároveň ale nemůže předpis změnit nebo doplnit.

Cvičení 6

Ustanovení § 3 živnostenského zákona vymezuje, co je a co není živností. Jedná se o kogentní právní normu.

Cvičení 7

Účinnost zákona o obchodních korporacích nastala k 1. 1. 2014.

Otázky s možností výběru odpovědí

- Právo:
 - Je nejdůležitější normativní systém.
 - Je synonymem slova „spravedlnost“.
 - Není závazné.
 - Je totéž, co morálka.
 - Se v čase dynamicky mění.
- Právní norma:
 - Je nejmenší smysluplnou částí právního řádu.
 - Zavazuje všechny občany.
 - Může platit i zpětně.
 - Musí být přijata a zveřejněna stanoveným způsobem.
 - Může působit i lokálně.
- Typické rysy práva veřejného:
 - nadřazenost veřejného subjektu,
 - rovnost subjektů,
 - kogentní normy,
 - dispozitivní normy,
 - normy jsou přijaty ve veřejném zájmu.

Řešení k otázkám s možností výběru odpovědí

Správné odpovědi: 1a, e; 2a, d, e; 3a, c, e